

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ У ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

*Поляков С. В.
м. Полтава*

Анотація. У статті сформульовані передумови та основні засади формування культури безпеки у проєктно-технологічній діяльності учнів.

Ключові слова: культура безпеки, проєктно-технологічна діяльність учнів.

Перегляд цілей, завдань, змісту освіти, що сьогодні відбуваються в Україні, перехід до особистісно-орієнтованої моделі навчання через проєктно-технологічну діяльність учнів спрямовано на формування та розвиток ключових компетентностей [4]. Зокрема важливе місце займає створення передумов для формування культури безпеки як особистісної властивості учня.

Поняття «культура безпеки» уперше було сформульоване МАГАТЕ у 1986 р. в процесі аналізу причин Чорнобильської аварії. Таким чином, «культура безпеки» є набором правил та особливостей діяльності, організації і поведінки персоналу, який встановлює вищим пріоритетом особисту відповідальність і увагу проблемам безпеки. Безпечне мислення стає культурою, коли група або спільнота в цілому діє так, що загроза її безпеці стає соціально недопустимим явищем [3, с.239].

Проблемі формування культури безпеки в учнів та студентів присвятили свої роботи вчені та дослідники: С. Абрамова, В. Акімов, М. Зоріна, В. Сапронов, В. Мошкін, Ю. Воробйов, Р. Цаліков та інші.

Специфічність феномену «культура безпеки життєдіяльності» полягає в тому, що вона є не тільки компонентом загальнолюдської культури, але й компонентом будь-якої професійної культури [3, с.239].

Культура безпеки життєдіяльності орієнтована на розвиток і самовизначення особистості, її індивідуальних, духовних, пізнавальних здібностей, самореалізацію в процесі навчання, що передбачає оволодіння учнем системою не тільки наукових знань, але й гуманістичних ідеалів, цінностей, переконань і способів діяльності у надзвичайних ситуаціях природного, техногенного характеру, автономного існування в природних умовах, при наданні першої домедичної допомоги тощо.

Ефективності створення передумов для формування в учня культури безпеки життєдіяльності на уроках трудового навчання сприяє:

- узгодженість (цілей, змісту, методів, темпу тощо) діяльності вчителя та учнів щодо формування основ культури безпеки як особистісної цінності;

- систематичне планування діяльності вчителя та учнів з підготовки до використання або уникнення небезпечних і шкідливих чинників у проєктно-технологічній діяльності та повсякденному житті учнів;

- цілеспрямоване формування мотивації учнів до оволодіння культурою особистої безпеки життєдіяльності;

- формування ціннісного ставлення до безпечної життєдіяльності і потреби самовиховання культури безпеки життєдіяльності учнів;

- систематичне відпрацювання з виробленням умінь і навичок безпечної праці у проєктно-технологічній діяльності учнів.

Багаторазове повторення в різних видах і формах, які забезпечує проєктно-технологічна діяльність, науково аргументованої інформації дає змогу підвищити

рівень знань учнів, збільшити їх зацікавленість, створити передумови для сприйняття отриманих даних через власний емпіричний досвід.

Відтак педагог, організовуючи освітній процес з вивчення питань безпеки праці, а також створюючи умови безпеки для учнів, - реалізовує особистий розвиток учнів [5].

Дослідники Ю. Воробйов, М. Зоріна, Р. Цаліков визначають такі складові елементи культури безпеки: на індивідуальному рівні – світогляд, норми поведінки, індивідуальні цінності і підготовленість кожної людини в галузі безпеки життєдіяльності; на колективному – корпоративні цінності, професійну етику та мораль, підготовленість персоналу у галузі безпеки; на суспільному – традиції безпечної поведінки, суспільні цінності, підготовленість усього населення [2, с.45].

Використання системного підходу в освітньому процесі забезпечує послідовне формування та постійне вдосконалення культури безпеки на індивідуальному, колективному та суспільному рівнях.

Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання передбачає ознайомлення з правилами безпечної праці під час роботи в майстерні та поза її межами, виконання певних технологічних операцій. Тобто, робота вчителя трудового навчання спрямована на забезпечення дотримання культури безпеки учнями як на уроках, так і в позакласній діяльності.

При роботі над проектом учень досліджує та вивчає правила й умови безпеки праці відповідно до обраної ним технології. У процесі виготовлення виробу він на практиці засвоює отримані теоретичні знання з основ безпечної праці, що являють собою базові складові у формування культури безпеки як важливої характеристики розвитку особистості учня.

Таким чином, за рахунок проектно-технологічної діяльності створюються передумови для формування культури безпеки учня, які включають у себе як теоретичну, так і практичну складову.

Тобто, учень проходить певний цикл: постановка мети → пошук шляхів досягнення мети → вибір доступних і безпечних способів і засобів реалізації мети → матеріальне втілення мети, який включає перехід від теорії до практики, забезпечує якісні передумови для формування культури безпеки в учнів.

Підводячи підсумок можна підкреслити наступне:

1. Культура безпеки – це важлива характеристика розвитку особистості учня.
2. Формування культури безпеки вимагає забезпечення мотивації до безпечної поведінки; формування системи компетенцій безпечної праці; підготовка до використання знань на практиці.
3. Проектно-технологічна діяльність учня на уроках трудового навчання створює якісні передумови для формування компетенцій у сфері культури праці, перед усім за рахунок реалізації зв'язку теорії з практикою.

Список використаної літератури

1. Зоріна М. До проблеми визначення актуальності й особливості формування культури безпеки / М. О. Зоріна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2010. – № 8. – С. 149 – 153.
2. Кобилянська І. М. Формування у майбутніх фахівців-економістів культури безпеки / І. М. Кобилянська, О. В. Кобилянський // Наукові записки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – С. 42–49.
3. Романів Л. В. Культура безпеки, як складова базової культури особистості / Л. В. Романів, О. В. Пішак, Р. Р. Бойчук // Молодий вчений. - 2017. - № 3.1. - С. 238-241.
4. Трудове навчання 5-9 класи : практичний посібник для вчителів / С. М. Дятленко, В. М. Лещук, О. Ю. Медвідь. -Харків : Видавництво «Ранок», 2017.-128 с.
5. Шароватова О. До питання про формування культури безпеки життєдіяльності у студентів вищих навчальних закладів / О. Шароватова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка - 2011. - № 4 (215). - С. 167-171.